

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Lucianus de ratione
conscribendæ historiæ, ex
græco in latinum
traductus,

INVICTISSIMO AC GLORIOSISSIMO DI-
uo Maximiliano Romanorū Imperatori Augustissimo,
orbisq; Christiani principi omniū potentissimo foelicissi-
moq; Bilibaldus Pirckheymer Nurembergensis perq;
humiliter se cōmendat,

¶ Qui ludicro seu vero decertaturi sunt prælio, Impera-
tor exuperantissime, anteq; Martis subeant discrimen, ar-
ma expedire, animi vigorem confirmare, corporis robur
exercere, consueuerunt/ vt cum p vsum diuturnum, ac pu-
gnæ simulachrū, iam vires foeliciter experti fuerint, rem
alex ita demum recte cōmittere valeāt/ Pariter & me ope-
præcium facturū existimaui, si priusq; officiū a Serenita-
te tua mihi mandatū, aggrederer, ingenii periculū fa-
cerem, ac plane experirer, num iussionibus sacratissimæ
Maiestatis tuæ satisfacere, historiāq; ad me transmissam,
faustis eiusdem auspiciis, e sermone græco, in latinū com-
mode vertere possem. Ex omnibus itaq; auctoribus,
Lucianū potissime delegi, scriptorem sane q; acerrimū,
suauem & iocundum, derisorē nō minus falsum, q; lepi-
dum & vrbānum, Sententiarū grauitate insignem, Figu-
ris vero & structura modulatū & concinnū, quēadmodū
rerum copia foelicem, ac verborum elegantia venustum,
pressum pariter & redundantē, omni deniq; dicēdi vene-
re absolutū & rotundum/ Cuius cōmentarium de ratione
conscribendæ historiæ, ideo transtuli, vt. Clementia tua
ex illo, tanq; præludio quodam, recte de futuris coniectu-
ram sumere posset/ quāuis enī si ad magnitudinem respi-
ciat, opusculū perq; minutulū esse videat, longe tamen
plus in recessu cōtinet, quā aperta fronte polliceat/ gem-

marum instar minutissimarum, in quas natura maiestas rerū præcia arctissime inclusit. Accipe igitur Cæsar fortunatissime, solita tua bonitate tenuis ingenii monumentū. Nam & deo Opti. ac Max: plus voluntatis simplicitas, quàm diuitiarū opulentia, accepta esse solet / cuius te præcipuum amulatore esse decet, cum eius imaginē in teiris repræsentēs, bonisq; nō solum extrariis vniuersos exuperes homines, sed & animi dotib9, virtute scilicet, ac doctrina, cunctis præstes mortalibus. Siquidem verissime affirmare ausim, non solū inter bellicosos impatores te esse doctissimū, verum & inter doctos bellicosissimū nec aliquem æque post magnū illum Alexandrū, ac Cæsarem Iulium militarē disciplinā, tam egregie literarū studiis ac te copulasse / rara hæc fœlicitas, ac omni æuo vix vni aut alteri concessa. Quapropter meo iure facturus mihi videor, si tibi principi fortissimo pariter & eruditissimo, carthacea hæc offerā munera, cum & iam pridem sub te, nō solum in litterarū monumentis sudauerim, sed & bellicis funestissimis militauerim, exercitus duxerim, præcipue vero bello Heluetico, auxiliaribus copiis, in subsidium potētiae tuæ a Rep: Nurenbergensi missis, tam equestribus quàm pedestribus vniuersis præfuerim, ac imperauerim. Nemo igitur prudens mihi vicio vertet, si innumeras bonitatis tuæ virtutes ac gloriam, quēadmodum militando, ita & scribēdo imitari, ac reuerēter, sed a longe sectari concupisco. quandoquidem ita a natura comparatum esse videmus, vt principum moribus, frequēter se subditi adaptare cōsuescant. Audaciam præterea florentissima tua pietas mihi subministrat, quotienscūq; enī te, Nurenbergensis reipublicæ tuæ legatus, reuerēter adeo, tantūq;

numen supplex adoro, nō solum me, vt optimum decet
principē, benignissime audis, sed & gratiosissime, ac mu-
neribus quādoq; donatū, absoluis, ac dimittis. Quid, q̃
a sacratissima Maiestate tua, honore tam digno sum ho-
nestatus, vt mera indulgentia, motuq; spontaneo, in con-
siliarium domesticū tuum sim ascitus, ac reliquorum vi-
rorum tantorum, numero ascriptus, pro quibus omnibus
si grates dignas referre cuperem, penitus nō valerem, &
si possem, fortuna tua amplissima id minime pateretur.
Verūtamenē, donec viuentiū censebor nomine, Serenitatis
tuæ præceptis, mādatis, & iussionib9, nō solū humiliter
obsecundabo, sed & perq̃ obsequenti parebo. Inclyte ac
Pie Cæsar, Victor Fauste, ac Triūphator semp Auguste,

¶ LVCIANI VITA.

Lucianus Samosatensis Sophista, cum Traiani Cæsaris
temporibus, apud Antiochiā Syriæ, causas forenses pa-
rū fœliciter egisset, ad scribendū animū aplicuit. Et quo-
niam, omnia deridendo, nil affirmādo, neq; deis neq; ho-
minibus parcat, Arhei nomē sortitus est, & a canibus tan-
dem laceratus esse dicitur: dicta eius præstantiora nō pa-
rum multa, viri Cristianissimi scriptis inferuere propriis,
etsi ille religionis veræ desertor, impiusq; extiterit calum-
niator. Doctus alioqui, ac longe saniori mēte dignus, In
presenti vero cōmentario, quanuis subiniciū vt assolet, il-
ludere videatur, illudendo tamē instruit, ac tandem quo
pacto historia sit conscribenda, ægregie, ac præter cōsue-
tudinem edocet.

QVO PACTO HISTORIA CON- SCRIBI OPORTEAT.

¶ Ferūt Abderitas, formose Philon, Lysimacho regnāte, talem inuasisse morbum. febris acuta ac vehementi confestim sub initiū, populariter cuncti corripiebant. septimū inde circiter diem, nōnullis sanguis multus e naribus pfluens, aliis vero suor copiosus supueniens, febrem dissoluit. vnde in risum & grito illa demū cōuersa est, omnes enī ad tragœdias recitandas impellebant, ac Iambica ad modum vociferantes decantabant. Potissimū vero Euripedis Andromedā lugubri resonabāt carmine, Perseiq; verba accurate enarrabant. refertaq; erat ciuitas vniuersa, pallidis & extenuatis illis, septenariisq; tragœdis. Tu vero diuorum tyranne hominūq; Amor, Et reliqua, sonora quadā voce cantātium. Idq; longo durauit tempore, Donec hyemis ac frigoris supueniēs asperitas, eos a nugis illis tādē absoluit. Huic vero rei Arche laus tragœd9, tūctpis illustris, occasionē præstitisse mihi videt, qui mediā æstate, ac vāhemēti calore, ipsis Andromedā recitauerat, Vnde cōplures in theatro febris inuasit, qui inde surgentes postea in tragœdiā delapsi sunt, cū admodum tenaciter eorū memoriā Andromeda adhereret, Perseusq; cū Medusa, vniuscuiusq; mentem adhuc circumuolaret. ¶ Vt igitur vnū alteri (vt aiunt) comparem. Abderiticus morbus nunc quoq; multos corripuit eruditos, nō q; tragœdias recitent, tolerabilius enī delirarēt, si alienis haud malis detinerent Iambis. Sed postq; quæ pedibus versant cōmota sunt, bellum videlicet aduersus Barbaros, cladesq; in Armenia accepta, ac victoria crebra, nemo non historiam scribere aggredit, quin potius

Ad philonem quem
dā scribit

Carmē ex
Androme
da Euripi
dis.

Ob Elemē
torū cōtra
rietatem.
Diogenes.
Philippus
macedonū
Rex. Ale
xandri pa
ter.

Lucus iux
ta Corin
thū a mul
titudine cor
non arbo
rū sic dictū
Doliū vol
uere.

Res admo
dū difficilis
historiā
cōscribere.

A fumo &
vnda sum.
ptū ex Ho
mero odif
sea li. xii.

Thucydides, ac Herodoti, Xenophontes quoque, nobis
passim emergunt, adeo ut verū esse videat adagiū illud,
Bellum rerū omniū pater, quandoquidē tot historici vno
impetu pducti sunt, ¶ Hæc igitur O Amice, cum cernerē
& audirē, Sinoponensis illud in mentem venit. Cum enī
Philippus iam ingruere diceret, Corinthii vniuersi ptur
babant, ac negotiis occupati erāt. Aliqui enī arma præ
parabant, quidam lapides transferebant, illi mania refi
ciebant, nonnulli vero ppugnacula firmabant, alii autem
aliud quid vtile subministrabant, quæ cū Diogenes con
tēplaret ac nil haberet quod ageret, nemo enī illius vte
batur opera, succinxit vestem, ingentiq; studio doliū, quo
domus vice utebatur, susq; deq; in Cranio vertere cepit.
Cunq; a familiari quodam, quidnā faceret interrogatus
esset, respondit, dolium volo, ne solus inter tot operātes
ociari videar. Proinde ego quoque, o Amice, ne solus intā
garrula tempestate mutus essem, neve tanq; comicū sa
tellitiū, ostitabūdus ac silens ptransirem, recte me factu
rum existimaui, si pro virili pariter quoque dolinm reuol
uerem, non tamen ut historiā scriberem, siue res gestas
enarrare, quādoquidē nō tam insignis audaciæ sum ego,
nec tu quid tale de me verearis, Noui etenī quā ingēs sit
periculū, si quis paxa voluat, præsertim tam fragile do
liolum, quale illud meum est, nō admodum firmiter ope
re figulari decoctū, mox etenī ut minuto illideret lapillo
colligere testas cogeret ¶ Quidnā igit decreuerim regris
scz, ut ipse tutus, ac extra teli iactum cōstitutus, belli par
ticeps fiam, et tibi singula enarrem, consultoque a fumo &
vnda, necnō a curis, quæ huic scribēdi insunt muneri, ab
stineam, admonitionē vero p breuē quandā, præceptaq;

hæc pauca scribētibus suggeram, vt si minus inscriptio-
 nis, saltē ipsius particeps fiam ædificii, digito summo Lu-
 tum attingens, ¶ Verū enī uero q̃ plurimi, admonitione
 aliqua ad negotiū illud, minime sibi opus esse arbitrant̃,
 nō magis ac arte aliqua ad eundem, videndūue, aut co-
 medendum, sed admodū rem facilem, paruicq; momenti
 ac vniuscuiusq; hoī esse historiā conscribere existimāt,
 dūmodo mentis conceptū exprimere quis valeat. Atquī
 tu Amice optime nosti, quā arduū negotiū sit illud, minī
 meq; ex istis, quæ per se gnitiē cōponi solent, sed quod in-
 ter cunctā rem litterariā, maxima indigeat cura. Si quis
 (vt Thucydidis vtar verbis) ad æternitatē aspirare nitit̃
 Proinde oppido q̃ paucos a sententia me dimoturū, nō
 nullis vero molestum valde futurū, certissime noui, maxi-
 me qui historiā iam absoluerūt, ac in publicū emisserunt,
 Sūmæ etenī dementiæ est, sperare eos, qui iam ab audi-
 toribus collaudati sunt, qd emendaturos, seu transcriptu-
 ros, ex iis, quæ semel approbata, ac velut in regias aulas
 reposita sunt, ¶ Caterum nō ab re forsitan erit, illos eos-
 dem quoq; alloqui, vt si quando bellum aliud, vel Celtis
 cōtra Getas, aut Indis aduersus Bactros cōfletur (nemo
 enī contra nos, qui iam vniuersa subiugauimus, tale quid
 audebit,) exactius historiā componere valeant, regulam
 hanc, si saltem recta esse videat̃, ante oculos constituen-
 tes, sin minus, ipsi cum eodem illo cubito, quē admodum
 & nunc opus cōmensuranto. Nec medicus admodū do-
 lebit, si Abderitæ cuncti sponte recitent Andromedam,
 ¶ Igitur cum duplex sit consilii officium, Vnum quidem
 quæ eligenda, alterū quæ declinanda sint edocet, Age de
 iis, quæ historiā conscribenti fugiēda, & a quibus potissī-

Architecti
instar.

Admoni-
tio vilipen-
ditur.

Arduū ne-
gotium his-
toriam cō-
scribere.
Thucydi-
des.

Recōditā

Mordet ro-
manos.

Regula fa-
brilis.
Eadem
amissi.

Duplex cō-
siliū officiū
um.

mē sit abstinēdū, primo verba faciamus. Deīn quibus vt a vero tramite & recta via non aberret, sint obseruanda a quali nam principio sit auspicandū, quis ordo rebus gestis adaptādus, qui modus singulis accomodādus, quæ subticēda, quibus immorandū, quæ carptim tantūmodo pstringēda, quo pacto cūcta sint explicāda ac coaptāda, hæc & similia postea enarrabim⁹, nūc aut vicia, quæ imperitos sequi cōsueuere hīstóricos, enumerare pergamus

Barbaris
mus.
Soloecis
mus:

¶ Porro, quæ nam in omni sermone vulgata sint errata, seu in voce ac cōpositiōe, seu in sentētiis & reliqua insciēcia, longū esset referre, & ad ppositum præsens minime spectans, cōmunia etenī (vt dixi) omniū sermonū vitia, aut in voce, aut structura versant. In quibus vero hīstórici aberrēt, facile, si obseruaueris talia deprehēdes, quæ lia & mihi sæpius auscultātī visa sunt, maxime, si omnib⁹ aures, patefeceris. Interim vero nō intempestiuū erit, exē

Primus error eorum
qui omīssa
historia in
laudibus
yrsantur.

pli grā nōnulla cōmemorare, quæ perperā cōscripta sunt

Distantia

¶ Et primo quantū in illo errent, considerem⁹. q̃ pluri-
rimi enī ex eis, quæ gesta sunt, memoriæ pdere negligūt. Laudibus vero ducū & imperatorū longius immorant, suos quoq; in sublime tollunt, ac hostes plus æquo depri-
mūt, ignorātes, haud angusto isthmo historiā a laudib⁹ discretam, & admodū remotam, ac muro ingenti seiunctā esse. Deniq; iuxta musicorum prouerbiū *οἷος ὁ μακρὸς*

Graui-
mū & acu-
tissimum.

Historia
mendatiū
respuit

Periti ī me-
dicinis q̃ a
genitorib⁹
artē accepe-

mutuo sese respicere inter uallo. Siquidem laudanti hoc vnū curæ est, quo pacto laudare ac oblectare laudatum valeat, parumq; curat, si mendatio quoq; subolescenti finem consequatur. Atqui historia, ne tantillum quidem, momētaneumue mendatū tollere potest, perinde ac medicorū filii, arteriæ meatū intercipi ferunt, cum quicq; vel minimū illuc delapsū fuerit,

¶ Præterea ignorare mihi tales videtur, quod poetices & poeticæ matrem alia sit professio, regulæque peculiare, alia vero historia. Ibi enim libertas & lex una prescripta est, videlicet, quicquid poetis placitum fuerit. Numine enim afflati, ac musis perciti, & si aligerorum equorum currum coniungere, eosque super undas aut aristarum summitates currere voluerint, minime illis vitio vertetur. Neque cum eorum Iupiter, terram pariter & mare una resti extracta suspendit, verentur, ne illa abrupta, cuncta in terram deiecta coterantur. Sed si Agamemnonem laudare voluerint, nemo illis impedimento erit, si ipsum oculis ac capite Ioui simile esse effingat, pectore autem fratri eius Neptuno, cingulo Marti, oportet enim Atrei & Aeropæ filium, ex omnibus diis quoddam fieri compositum haud enim Iupiter ipse solus, Neptunusue, aut Mars, illius pulchritudinem explere sufficit. Historia vero, si adulationem aliquam admiserit talem, quid aliud impedissequa quædam poetices efficitur. Siquidem cum magniloquentia illa priuata fuerit, nec non reliqua monstra numeris denudata indicauerit, longe poeticen se insigniorem ostendit. ¶ Magnū igitur, imo maximū hoc vitium, si quis ea quæ ad historiam spectant, ab illis quæ ad poeticæ pertinent, haud nouerit segregare, sed historiam poeticæ inculcat illecebras, fabulas videlicet & laudes, nec non excessus, qui ex illis redundare solent. perinde ac si quis Athletam quempiam ex robustis illis, & ferme illigneis, nudum, palla amiciat, ac reliquo ornatu meretricio exornet, fucis perfricet, cerusaque faciem expoliat. Dii immortales, quam ridiculum ipsum efficiet, si tali ornatu eum dedecoret. ¶ Atqui hoc non dico, quod laudibus in historia non sit aliquando indulgendum, quandoquidem tempore convenienti laudare decet, modus tamen rei adhibendus est, ne talia postea legentibus molesta esse depre-

Longe differunt historia & poetica.

Notat Homerum Iliados Li. xv. Homerum carpit illi Li. viii. Iliados. Li. ii.

Historia in qua adulator poetices efficitur impedissequa

Modus in laudibus seruandus.

Historiæ.
finis utili-
tas.

Athletam
fortē & q
vtrumq; ad
uersarium
vinceret.
Homo
mollis.

Veritate
historia ni-
tatur.

Argo ocu-
laciore.

hendantur & vt vno verbo eloquar, penitus ad sequētia regulanda sunt, quēadmodū paulo post ostendā. Porro quicumq; historiā in duas partes se recte diuidere arbitrantur, in oblectationē scilicet & vtilitatē. Ideoq; laudem quasi legētibus iocundā & delectabilē, historiæ inculcāt, vides ne q̄tū a veritate aberrent? Primo, quoniā adulterina vtūtur diuisiōe. Vnū est enī officiū, ac solus historiæ finis, Vtilitas, quæ non nisi ex veritate cōquiritur, gratior tamen erit, si illā iucunditas subsequar, quēamodū Athletam forma. Sin minus nil prohibet ab hercule generari Nicostratū Isidoti, generosum quidē, & vtroq; aduersario fortiozem, q̄uis aspectu sit deformis, certet vero cū eo Alceus pulcher ille Milesius, & in deliciis (vt aiūt) Nicostrati habitus. Tametsi historia, cū obiter iucundū qd interferit, multos ad se amantes attrahat. cæterū si solum id quod sibi p̄prium est (veritatis demonstrationē inquā) absolute possideat, parum illam pulchritudo sollicitabit. ¶ Sane illud quoq; relatu dignum est, q̄ neq; ea quidem historia, in qua ferme cuncta fabulosa ac laudibus cliuosa existūt, iucunda esse pōt, præcipue penes eos, qui auricula vtraq; audiunt, ac vbi nō hominū colluuiēs, & plebecula iadocta auscultat, sed iudicialit̄, & per iouē Sycophantice quoq; singula expenduntur, per eos, quos nil, ne momentaneū quidē fallere potest, quiq; omni ex parte corporis, vel Argo ipso p̄spiciatius vidēt, ac nūmulariorū instar dicta singula expendūt. Ita vt adulterina cōfestim abiiciant, probataq; ac legitima admittant, & solum quæ exactæ sunt formæ suscipiāt, ad illos te respicere cū historiam scribere agrederis, oportet, reliquos vero floctipendere, etiā si laudando disrūpantur. si vero eosdē neglexe-

ris, historiamque præter modum fabulis, laudibus, ac reliquis
 adulatione condieris forsitan eam Herculi in Lydia simili
 lem efficies, Etenim, consentaneum est, eum te aliquando de
 pictum vidisse, seruientem Omphalæ, & habitu admodum Hercules
Omphalæ
seruiens
 enormi instructum. Illam quidem Leonis pelle circum amictam,
 manuque clauam gestantem, ac si Hercules esset, illum vero
 Crocoto ac purpura indutum, lanam diuidentem, ac ab Om
 phale plagas sandalio suscipientem. Et quod eo in specta
 culo turpissimum erat, dei virilitas, laciniosa, fluida, & in
 cincta veste, indecore effeminabat, ¶ Quinimo, si multi
 forsitan hæc tua laudabunt, at pauci illi (quorum tu iudicium
 aspernaris) admodum suauiter, & ad facietatem usque ride
 bunt, cum rem tam vecordem, inelegantem, ac male conglutina
 tam aspexerint. Quod enim vniuscuiusque proprium, id quoque Quod vni
uscuiusque
pprium id
quoque de
corum.
 pulchrum est. si vero illud immutaueris, id ipsum preter
 usum indecorum fiet. ¶ Omitto quod aliquando laudes delecta
 biles existunt, maxime laudatis, at aliis molestæ, potissimum
 si modum excefferint, quemadmodum a multis fieri solet, qui
 ut beniuolentiam a laudatis venientur, tam diu eorum lau
 dibus immorantur, donec adulationem penitus manifestam Adalato
res.
 reddant, haud enim iuxta artem id facere norunt, neque assen
 sationem adhibere callent. Sed vehementer instantes, cuncta
 perturbate, indecore, ac nude effutiunt, adeo, ut nec illud
 (cuius desiderio maxime tenentur) consequi valeant. Si
 quidem ii, qui ab illis laude afficiuntur, ingenti eos prosequuntur odio,
 ac tanquam adultores auersantur, sapienter quidem rebus suis consulentes,
 precipue si animo preediti sint virili. Quemadmodum Aristobolo contigit. Is enim, cum Aristobolus.
 Allexandri ac Pori certamen conscripsisset singulare, regi po
 tissimum hunc commentationis locum recitabat. Etenim existi

Alexan-
dri factū
laudabile.

Dimocra-
tis si vitru-
uio & Stra-
boni credi-
mus

Scriptores
presentes.

Rerū sci-
licet & ver-
borum.

mabat, rem admodū grātam ei se facturum, si res quasdā
strennue ab eo gestas clementitus fuisset, factaq; finxisset
veritate maiora. At ille librū accepit, precipitemq; in vn-
dam deiecit (Nam forte fortuna Hydaspem nauigabant
fluuium) verbaq; talia supaddidit. Sic te quoq; Aristot-
bole submergi oporteret, tali duello pro me deppugnans-
tem, elephantosq; iaculo vnico cōficientē. Maxime vero
indignatio illa Alexandrū decebat, qui nec antea Archi-
tecti audaciā tulerat, pollicētis se Athon in ipsius imagi-
nem formaturū, montemq; ad regis similitudinē transfi-
guraturū. cōfestim enī adulatoriū hominis ingeniū de-
prehendēs, opera illius nec in aliis de hinc rebus vsus est
Vbi nūc in his delectabile remāet; praterq; si quis adeo
stultus existat, vt his laudibus delectetur, quorū redar-
gutiones præsto & arte pedes sunt. Veluti cum homines
deformes, precipue vero mulierculæ pictores admonent
vt sese q; pulcherrime depingant. Etenī longe se elegan-
tiores fore existimāt, si fūco copioso facies incrustet, mul-
toq; pharmaco cerusa cōmiscetur. ¶ Tales hodie quoq;
scriptores q; plurimi reperiuntur, qui cōmodo pprio ac
utilitati, quā ex historia se adepturos sperant in seruiūt.
quos tamē odio habere optimū esset. Cum presenti tem-
pore adulescentes manifesti & inepti existant, in posterum
vero, vniuersum negotiū excessibus suspectū demonstrēt
¶ si quis omnino delectabile quid, historiæ vniuersæ cō-
miscendū esse arbitratur, alia orationis ornamēta, quæ cū
veritate iucunda sint, inserere studeat, quæ tamē plurimi
negligentes, ea quæ minime ad rem spectāt, introducere
cōsueuerunt. ¶ Proinde narrare pergā, quæ nup in Ionia
ac per iouem, in Achaia quoq;, paulo ante a scriptoribus

quibusdam, qui bellum illud descripserant, me audiuisse
 memini. Ceterum, per gratias, nemo dictis meis fidem de-
 get, vera etenim sunt, nam & iurare quoque paratus essem, si
 iuramentum urbanum mihi delatum foret. ¶ Etenim eorum
 quispiam protinus a Musis exorsus est, deasque inuocauit,
 ut scriptis suis aspirarent. Viden quod concinnum principium
 historiaeque pedibus aptum, actali dicendi genere congruum?
 Deinde paululum progressus, Achilli principem nostrum
 Therfiti vero persarum equiparabat regem, ignorans, longe
 sibi praestantior fore Achillem, si Hectorem potius obtrun-
 casset quam Therfitem, atque si prius fugisset excellens quispiam
 persecutus quae fuisset ipsum longe praestantior. Deinde
 laudes quasdam de semetipso inseruit, addiditque, dignum
 se esse, qui res tam egregie gestas describeret. Post hec de
 flectens, patriam suam laudauit, asserens, longe se rectius.
 Homero agere, qui nullam patriae suae fecisset mentionem
 Tandem in procemii calce, palam ac manifeste pollicebatur
 in maius nostra se sublaturum, Barbaros vero pro virili de
 bellaturum. sicque historiam incepit, pariterque causas, cur
 bellum exortum esset explicuit. Ille (etenim) inquinatissimus
 ac pessime periturus, Vologesus, propter causam tale bel-
 lare cepit. Et hic quidem talia. ¶ Alius vero Thucydidis
 aemulator, & summus quidem Authorique admodum egregie
 comparandus, Principium (quemadmodum ille) suo ipsius nomine
 auspicatus est, exordium sane omnium gratiosissimum, Thy-
 mumque redolens Atticum. Agesis ceme. Creperius Cal-
 purnianus Pompeiopolitanus, bellum parthorum Romanorum
 quod inter se gesserunt, conscripsit, exorsus confestim
 postquam conflatum est. Proinde post principium tale, quo
 pacto tibi reliqua quoque explicem, quemadmodum in Ar-

Iurantis est

Reprehendit scriptorem quendam ineptum Ironice

Sumptum ex homeri iliade a. Li. xxii. fortis praestabat fortis or strenue sequabatur.

Mendatiam scripturam.

A conuiciis exorsus est Reprehendit alium scriptorem Thucydidem.

Ironice. A Thucydide sumptum principium illud.

Thucydis
dis instar.

Eundē ite-
rum repre-
hendit.

Verba ro-
mana græ-
cis immis-
cuit.

Aliū taxat

Diaria.

menia, Corcyrensem illum Rhetorē in mediū adducens perorauit. Qualiterue Nisibenis, quoniā Romanis obtemperare aspemarentur pestem induxit. Vniuersa penitus a Thucydide cōmodo sumens, excepto dumtaxat pelagico, ac longis muris, in quibus tunc morbo infecti habitabāt. in relijs vero, vt ille, ab Aethiopia luem deduxit, & quo pacto in Aegiptum, ac magna ex parte in regis terras descendisset, recteq; agens ibi mansisset, ostendit. Cæterū ego illum, miseros adhuc Athenienses Nisibi sepelientem, relinquēs discessi, egregie callens, quānā etiā me digresso dicturus esset. ¶ Proinde & illud quoq; per q̃bellēse habet, arbitrari, scriptis Thucydidis maxime simile esse, si qs immutatis nōnullis, quæ illius ppria sunt referat. Parua sunt hæc, vt & tu forsità inquires, At (per Iouem) parum abfuit, quin & illa pertransirem. Etenī idē ille scriptor, varia armorum & machinarū genera, eo quo Romani apellāt nomine, historiæ inscripsit, pariter & famosam, pontemq; ac talia multa immiscuit. Cæterū mihi cōsidera, quānā historiæ sit dignitas, maximeq; Thucydidi cōueniens, si inter vocabula Attica, Italica hæc inserantur, tanq; purpurā ornātia, decētia, & penitus cōueniētia. ¶ Quidam vero alius ex illis, rerum gestarū cōmentaria colligens, nuda, scriptis mandauit. Verū admodum pedestria, humiq; repentia. qualia miles gregari⁹ quispiā quæ in diem accidunt describens, cōponere potuisset, seu faberlignarius, caupoue aliquis, cū exercitu circūerrans preterq; q̃ Idiotā ille modestius egisset. Etenī ipse, qualisnam esset, confestim sub initium ostendit. Sed quoniam vt cuipiam elegātiori, magisq; idoneo, historiā pertractādam relinqueret, elaborauit, Solū hac in re ipsum accu-

fauerim, q̄ nimis tumide ac tragice, preterq̄ rerum gesta
 rum fortunā, libros inscripserit/ Callimorphi Medici, ex
 hastatorū ordine, historiarū parthicarū, numerusq̄ cuius
 bet libro sup additus erat/ Et (per Iouē) procemiū quoq̄
 perq̄ fragile composuit, ita enī colligebat. Historiā scri
 bendæ officiū maxime ad medicū spectare, quoniā Aesc
 culapius Apollinis esset filius, Apollo vero Musarum
 ductor, ac vniuersæ eruditionis princeps/ Illud quoq̄ re
 prehensione dignū, q̄ cū lingua Ionica scripta sua incho
 asset, nescio qua causa motus cōfestim penitus in cōmunē
 mutauit, Nam vocabula vere cōtubernālia, ac vili plebe
 culæ cōmunia vsurpauit/ veluti medicinale experimentū
 Insanitas, & reliqua id genus vt plurimū tritūalia. ¶ Si
 me viri sapientissimi quoq̄ mentionē facere oportet, no
 mē tamē illius latenter dissimulabo, solumq̄ sentētias ref
 feram, ac commentaria nuper Corniathi recitata, omni spe
 præstantiora explicabo/ Etenī cōfestim sub initiū, ac in
 prima procemii periodo, legētibz proposuit sermonem
 perq̄ mirificum, ostendere intendēs, q̄ solum sapientem
 conscribere historiā deceret/ Inde paulopost, alios super
 alios induxit syllogismos, penitusq̄ figuris omnimodis
 procemiū absoluit, etiam vsq̄ ad adulationis facietatem,
 adeo, vt laudes quoq̄ molestæ ac valde scurriles, sylogis
 mo non carerent, sed ex ppositionibus & cōclusionibus
 illæ quoq̄ cōstarent/ Proinde & illud perq̄ odiosum mihi
 visum fuit, ac minime viro philosopho, tanq̄ densæ ac p
 missæ barbæ cōueniens, quod in procemio protulit, prin
 cipem nostrum, præcipuum hoc consequutum esse, vt ei
 us res gestas, philosophi quoq̄ iam conscribere digna
 rentur/ Tale enī, si saltem quid erat, non se ipsum dicere,

Prim⁹ vide
 licet secun
 dus tertius

Argumen
 tum ridicu
 lū.

Scommā.

Non grat
 cā cōmunē
 sed vulgas
 rem

Aliū. corri
 pit.

Ironice

Deridet
 Syllogis
 mis histo
 riā cōscri
 bentem:

Aliquid
 laude dig
 num.

Aliū car-
pit.
Ex herodo-
to sumptū

Aliū scrip-
torē notat.

Hercules
Alexi ca-
cos.
Abhomi-
nantis est.

Friuola

Super va-
canea.

Exemplū.

sed nobis considerandū relinquere oportebat. ¶ Atqui neq; illius fas est obliuisci, qui tali principio exorsus est. Venio dictur⁹ de Romanis & Persis. Et paulopost, oportebat enī Persis male euenire. Et iterum Erat Osroes quē græci oxyroen nomināt. Aliaq; multa talia. videsne hunc alteri similem esse; preterq; q̄ ille Thucydidi, hic vero recte admodum Herodoto a quī parari potest. ¶ Quidam alius in dicendi facultate oppido q̄ celebris, Thucydidi & ipse similis, vel paulo præstātor illo, ciuitates cūctas cōfinia, cāpos, ac flumina, planissime (vt ipse existīabat) expressit. At hæc in capita inimicorū, Hercules malorū depulsor, auertat. siquidem frigiditate Caspiacam niuē, Celticamq; glaciem exuperabāt. Porro imperatoris Clypeus, integro vix absolutus est libro. Etenī in vmbilico, Gorgon existerat, cuius oculi ex cœruleo albo ac nigro, mixti erāt, Zona vero iricolor, Draconesq; dependuli cæsaries ac cincinni erant. Fœminale vero Vologesi, & equi frenū, proch Hercules, ex quot verborū myriadib⁹ vnū, quodq; illorum constabat. qualisq; coma Osroi Tigridē transnatantis erat, ac in quale antrū perfugit, hedera mirato ac lauro tectū, Quæ ideo simul coaluerant, vt sua opacitate vbertim illud inumbrarent. Age cōsidera, quā historix hæc sint necessaria, quē admodumq; sine illis, quæ illic gesta sunt, noscere minime potuissēmus. Cæterū tales, ob imbecillitatem vtilium, vel ignorantia dicendorū, ad huiusmodi regionū & antrorū descriptiones se conferūt, ac quotiescūq; in res fusas & arduas incidūt, similes esse videntur seruo, recens ex hæreditate domini locupletato, qui, neq; quo pacto vestem herilem induere, neq; qua lege cœnare oporteat, nouerit, sed appositis Gallinaceis,

A prugnis & leporinis carnibus, sæpius fabis, ac sordidissimis quibusque cibariis, ita se ingurgitat ut vorando tantum non disrumpatur. ¶ Ille igitur scriptor, de quo dixi, vulnera admodum incredenda, mortisque genera noua descripsit. Quæadmodum quidam in digito pedis magno vulnere accepto, confestim occubuerit & quod Prisco exercitus ductore, tantum in clamante, decem & octo ex hostibus animam efflauerint. Quid quod in casorum quoque numero, idque preter scripta in principum epistolis contenta, metitus est. Ait enim in pugna iuxta Europum commissa, hostium Myriades septem & triginta, sexque supra ducentos cecidisse. Romanorum vero duos tantum desideratos, ac nouem vulneratos esse. Hæc haud scio, an quis mentis compos tolerare valeat. ¶ Atqui nec illud, tanquam parui momenti pretereundum est, Nam ut plane Atticus, voceque defecata, adammum usus esse videretur, Ita Romanorum nomina fingere, ac in græcam conuertere linguam dignum duxit, ut Saturninum Kronum, Phrontonem vero phrontim, Ticianum quoque Titaniū appellare ausus sit. nec non alia quoque his longe magis ridicula. Insuper ille idem, cum de Seueriani obitu scriberet, cunctos reliquos deceptos fuisse affirmavit, existimantes, ferro illum sibi necem consciuisse, quando quidem inedia potius e vita migrasset, mors etenim illa leuissima sibi visa est, sed ignorans cladem illam infra triduum (ut arbitior) acceptam fuisse, eos vero qui cibo abstinent, ut plurimum in septimum durare diem, nisi quispiam Osroem expectantem permansisse suspicetur, quoad Seuerianus fame periret, ideoque per septem dierum spatium, exercitum non admouisse. ¶ Porro, eos qui poeticis in historia utuntur verbis, quoniam loco formose philon, quis constituet, di-

Reprehendit de mendacio.

Europus
 Syrie est
 vrbs Stephano auctore.
 Aliud vicium.

Res non credendas scribens.

Taxat poeticis scribentibus verbis.

Ironice.

Redarguit
nimium
tumentes

Exemplū .

Atheneus
in dipno-
sophistis.

Quē Ca-
res lyndius
fecit.

Initium
historiæ.
Xenophō-
tis.

centes, conquassata est machina, murusq; boando delap-
sus est. Ac iterum in alia parte historiæ venustæ, Edessa e-
quidem vndiq; armis circūstrepebat, & fragor erat, clan-
goreq; cuncta reboabant. ac dux quā parte potissimū
exercitum admoueret, deliberabundus mente versabat.
Interim tamē vocabula vilia, plebeia, & ieiuna, multa vn-
diq; inculcata inuenies, veluti, scripsit Capitaneus domi-
no, & soldati comparabant indigentia, & iam balneati fie-
bant ad eos, taliaq; id genus, Ita vt res Tragædo vno pe-
de socco excelso ingrediēti, altero vero Sandalio induto,
admodū similis esse videatur. ¶ Atqui & alios cernere
est, procemia splendida, Tragicaq; ac mirū in modum p-
lixa conscribentes, ita vt in spem euadas, penitus ad mi-
randa dehinc te auditurū. Cæterū corpus ipsum, quantū
ad historiam pertinet, pusillum ac in generosum introdu-
centes, adeo, vt admodum simile sit Pusioni (sicubi amo-
rem ludentē vidisti) larua perq; maxima seu Herculis.
seu Titan Personato. Confestim igitur audientes ipsis
acclamant, parturiūt montes. Verum haud ita, sed vt con-
coloria ac similia cuncta sint, conuenit, capitiq; reliquum
congruat corpus, ne ex auro sit cassis, Thorax vero ridi-
culus admodū, ex centone quopiam seu pelle marcida cō-
sutus, at scutum salignum, circaq; tibias porcinū. Cernis
siquidē, lepidos illos scriptores, Nano corpī, caput Rho-
diorum Colossi Imponere. Alios vero contra, capite carē-
tia introducere corpora, confestimq; absq; procemio a re-
bus ipsis ordiri, Xenophontem scilicet imitantes, ita inci-
pientē, Dario ex Parysatide filii nati sunt duo. Necnon
priscos illos historicos, ignorātes, procemiū vim quādam
continere multos latentem, quē admodum in aliis ostē-
tis.

demus cōmentariis. ¶ Cæterū hæc oīa toleranda essent, utpote, quæ eloquutionis, seu reliquæ dispositionis sunt vicia. Verum de locis ipsis mentiri, nec solum in parafangis, sed & integris dierum cursibus decipi, cuiam honesto simile existit? Siquidem illorum quidam, adeo secordes res gestas collegit, ut nec Syrum aliquē sciscitatus fuerit, neq; (ut dici solet) eos qui in tōstrinis de talibus fabulantur audiuerit, sed de Europa Syrie vrbe referens, ita dixerit, Sita vero est Europus in Mesopotamia, ab Eu-
 phrate duorū dierū itinere distās, eaq; Edesseorū est Colonia neq; eo contentus, Sed & patriam meā Samosatā, in eodem libro, generosus ille attollens, cum arce pariter & muris, in Mesopotamiam vsq; transportauit, ita ut ambobus illam intercluderet fluminibus, vtrinq; defluēdo preterlabētibus, ac tantū nō muros alluentibus. Proinde nonne hoc risu dignum foret si me nunc O philon coram te excusarem q; neq; ex Parthia neq; ex Mesopotamia oriundus essem quo me admirandus ille scriptor relegauit. ¶ Atqui & hoc (per Iouem) admodū veri simile, quod ille Idem de Seueriano iureiurādo affirmat, Idq; se aquodam, qui ex ea pugna aufugerat, audiuisse refert, neq; ense illum, nec veneni haustu, aut laquei nexu, decedere voluisse, sed mortē quandā tragicā, inauditæq; ac nouæ audatiæ excogitasse forte enī fortuna, prae grandia illum ex vitro limpidissimo habuisse pocula, postq; vero omnino mori decreuisset, Scyphum fregisse maximū, illiusq; fragmento ad cādē vsum, eoq; vitro guttur sibi incidisse. Ita neq; gladiolū, nec lanceolā repperit, ut virilis & Heroicus sibi obitus cōtingeret. ¶ Inde postq; Thucydides primos illos, in bello cesos, funebri quadā laudat orati-

Aggrediē
 maiora vi-
 tia.

Parafange

Inexperte
 scribens

Error loco
 rū.

Somma:

Ridiculū

Cum Thu-
cydide
æmulando
certant.
Apud thu-
cydidein.

Ad instar
Aiæcis sui
ipsius cedē

Secunda.

Reprehen-
dendo id
docet.

De iis qui
minuta de-
scribunt.

one, Ipse quoque Seuerianum simili exornandum esse exi-
stimauit. Siquidem omnibus ipsis cum Thucydide cer-
tamen est, quamuis acceptæ in Armenia cladis petitus
culpa ille careat. Igitur Seuerianum magnifice sepeliēs,
Aphranium quendam Silonem centurionē, cōtra tumu-
lum statuit, Periclis scilicet æmulum, qui cōcionādo tot ac-
talia de ipso perorauit, vt (sic me grātiæ adiuuēt) prae ni-
mio risu, vehementer illachrymari coactus fuerim, maxi-
me cum rhetor Aphranius, in orationis fine, lachrymans
cum eiulatione, ac tam acerbe affectus, sumptuosas illas
ac lautas cōmemorat cœnas, ac pocillationes. Inde vero
Aiaceum quendā annectit exitum, Etenim ensē admodū
generose, & vt maxime Aphraniū decebat, distringens,
ī omniū oculis seipsum supra tumulū iugulauit, haud in-
dignus (per Gradiū) longe maturiore perire morte, quo-
niam talia Rhetorisaret addit & præsentes cunctos hæc
vidisse, summisque laudibus Aphranium extulisse. Ego si-
quidem, etsi in aliis ipsum damno, tantum nō iuris & ol-
larum mentionē facientē, placentarumque recordatione il-
lachrymantē, potissimū tamē in hoc reprehēdo, q̄ scripto-
rem & fabulæ authorē, nō prius iugulauerit, sicque ipse de
inde occubuerit. ¶ Multos alios Amice his similes tibi
enumerare possem, verūtamen paucorum facta mentio-
ne, ad alterum promissum iam transibo, Cōsiliū scilicet
quo pacto quis venustius historiam conscribere valeat.
Etenim cernere est aliquos, q̄ facta ardua & memoratu di-
gna prætermittūt, seu transcurrūt, obruditatē vero ac im-
peritiā, necnon ignorantia eorum quæ dicenda, seu ta-
cenda sunt, minutissima, admodum diffuse & anxie im-
morando exponunt. Perinde ac si quis vniuersam Iouis

Olympiaci pulchritudinē, talem ac tantam, nō respiciat De iis qui
neq; laudet, nec ignorātibus enarret. At scabelli affabrū minutade
& politum artificiū, calceiq; cōpositionē concinnā admi- scribunt.
retur, hęcq; perq; maxima enarret diligentia. ¶ Audiui Taxat aliq;
siquidem quendā, pugnā iuxta Europū cōmissam, ne se Oratores
ptē quidē verbis itegris pcurrisse, viginti vero aquæ men- ad Clepsy-
suras, seu paulo plus, in frigidam & nil ad nos attinen- dram per-
tem cōsumpsisse narrationē. Quēadmodū Maurus qui orabant.
dam eques, noīe Mausakas, præ siti vagabūdus p mon-
tes, repperit Syros quosdā rusticos, prandiū apponētes,
& q; sub initiū illi hominē timuerint, inde certiores facti,
ex amicis esse, cum hospitaliter suscepit, ac ad prandiū
inuitauerint, forte fortuna enī ex illis quendam, ad Mau-
rorum regionem quādoq; pfectum esse, fratre eadē in ter-
ra militāte. Dehinc fabulæ ac narratiōes longæ, quo pa- Imptinen-
cto in Maurusia venatus fuisset, & q; elephantes multos tia.
simul pascētes vidisset, quo pacto ab leone ppe modum
deuoratus fuisset, & q; magnos pisces in Cæsaria emisset.
Admirabilisq; scriptor, tantas in Europo cædes ppetra-
tatas relinquēs, IncurSIONES quoq; ac inducias coactas,
necnō excubias, mutuasq; excubias, ad vesperū vsq; pfun-
dum absistit, cernens Malchionatum Syrum, in Cæsaria
Scaros pregrandes, vili pretio emptitantem. ¶ Si nocte
præuētus nō fuisset, forsitan Scaris iam coctis, cum illo
coenasset, quæ ni diligēter historiæ mandata fuissent res
ardux nos latuissent, Romanisq; damnum intollerandū
accidisset, si Mausacas Maurus sitiens, potum haud in- Ironice.
uenisset, sed incoenat⁹ ad exercitum reuertisset. Tametsi
alia longe magis necessaria nūc pretermitto, Quēadmo-
dum tibicina ex pximo pago ad illos venerit, & quo pa-

Et munera inuicem dederint, Maurus quidē Malchio
 ni lanceam, ille vero Mausacæ fibulam, necnō alia eius-
 modi multa, quæ in prælio iuxta Europū acciderūt. At
 qui hæc precipua sunt capita. Idcirco merito quispiā dixe-
 rit, Tales quidē rosas cernere minime, spinas vero radici-
 contiguas, diligenter contemplari. ¶ Alius quidam, Cha-
 re Philon, admodum quoq; & ille ridiculus, cum nunq̃
 ex Corintho alterū pedē extulisset, neq; Cenchreas vsq;
 profectus fuisset, Syriam seu Armeniā minime vidisset,
 Ita exorsus est (memini etenim) oculis aures incertiores,
 nunc itaq; scribere aggredior, quæ vidi, nō quæ audiui.
 adeoq; diligenter omnia inspexit, vt Dracones Parthorū
 (est vero hoc multitudinis apud eos signū, Draco etenim
 mille vt arbitror complectit) Dracones viuos pregran-
 des esse dixerit, in Persia parumper sup Hiberiam genia-
 tos, Parthos vero illos in contis magnis ligatos, alte sus-
 pendere, vt a longe ingruentibus timorem incutiant, At
 in ipso opere cum iam in pugnā descenderent, Dracones
 solutos, in hostes imittere. quinetiā multos ex nostris ita
 deuoratos, alios vero spiris cōstrictos, suffocatos, & extin-
 ctos esse. Et hæc ipse præsens cōspexit, securus tamē, nā
 ab arbore eminenti cuncta speculabat. & sapienter qui-
 dem egit, q̃ cominus cum beluis cōgressus nō est. Siqui-
 dem scriptorem illum admirandū nūc haberemus mini-
 me, quī in bello isto, opera tam magna & insignia manu
 ppria peregit. Etenim periclitatus est vehemēter, ac insup
 circa suram vulneratus, scilicet, cum a Cranio Iernam ver-
 sus ire pergeret. Et hæc Corinthiis audientibus legebat;
 certissime scientibus, illum neq; in pariete depictum vi-
 disse bellum, Quid q̃ nec armorū genera, nec machinas

Repræhē-
 dit alium.

Exordium
 scriptoris
 inepti.

Dracones
 Parthorū.

Scomma,

Scomma
 Lucus iux-
 ta Corin-
 thum.
 Lerna fons
 extra Co-
 rinthum.

quales essent cognoscebat, neque acierum vel agminum
 nomina recte tenebat. Maxima igitur adhibita cura, obli-
 quam appellat aciem, quæ erat recta, pariterque per cornu
 dixit exercitum ducere, id quod est in frontem dirigere,
 ¶ Alius quidam optimus, ab initio ad finem usque, vix quin- Alium no-
 gentis integris complectens verbis, quæ in Armenia, Sy- tat.
 ria, Mesopotamia, iuxta Tigrim, in Media gesta sunt, con-
 scripsit & quavis ita fecerit, historiam tamen se texere in-
 quit, inscriptionemque ipso ferme libro prolixiorē fecit. An- Inscriptio
 tiochiani in sacro Apollinis certamine victoris (forsitan eni libri.
 ut arbitror pueros in Armenia & Mesopotamia currēdo
 non scribendo superauerat) eorum quæ a Romanis in Me-
 dia iam gesta sunt explicatio. ¶ Quid, quod futura quendā Aliū taxat
 conscribere audiui, Vologesi scilicet captiuitatē, ac Osroi
 interitū, quæadmodū leoni obuiere, & super omnia desy-
 deratissimū nobis triumphum. Ita spiritu perque fatidico
 instinctus, ad historiæ festinauit exitū. Quinetiā urbem Facetum
 in Mesopotamia iam condidit, magnitudine maximam,
 pulchritudineque pulcherrimā. Præterea deliberat ac con-
 sultit, nunquid a victoria Nicea sit appellanda, an concor- Scommia.
 dia, siue pacifica, Idque adhuc sub iudice pendet, noīe ve-
 ro pulchra illa ciuitas nobis caret, nugis variis, historico-
 que mucore plena ac referta. Porro quæ apud Indos de-
 hinc gerent, Oceanique nauigationē, se iam scripturū po-
 licetur, nec promissiones hæc solum, sed iam procemium Indi-
 cæ compositū est historiæ, legioque tertia, ac Celte. Mauro-
 rumque manus haud contēnenda, hi omnes Indum fluiū
 vna cum Cassio traiecere. Quid vero acturi sint, quove pa-
 cto Elephantorum excipient impetum, paulopost mirabi-
 lis scriptor, a Mucuride, seu Oxidracis nos certiores red- Noīa loco

Quicquid
in Buccā
venit.

Inepta fi-
ctio.
Sagalasis
ciuitas Pi-
side.
Librum de
victoria
Parthorū
sed est fal-
sa compo-
sitio.
Scomma
Hic ab irri-
sione desi-
stit & pro-
missum ag-
greditur
opus.
Liuor ipse
Prudentia
ciuilis dicē-
diq; facul-
tas historiā
cōscribēti-
sunt neces-
saria.

det Talia multa ob eruditionis inopiam nugant, & quæ
aspectu digna sunt minime cernūt, neq; si viderent, p di-
gnitate eloqui possent. Cæterū cōminiscentes & fingētes
quicquid ad importunā (vt aiunt) linguam venerit, effu-
tiunt. ¶ Quid q; librorū gloriā numero, præcipue vero
in.scriptionū superbiunt titulis, Nam & illi admodū sunt
ridiculi, videlicet parthicarū historiarū liber venustissi-
mus talis, & iterū Parthidos primus, secūdus, perinde ac
si Atthidos diceret. ¶ Alius qdā lōge vrbanius, legi etenī
Demetrii Sagalasis Parthonica, nō ridendi gratia,
seu vt tam lepidam repræhenderem historiam, sed potius
us utilitatis causa, scilicet, vt quicunq; hæc & similia decli-
naret, is magnā partem recte scribendi sibi vendicasse co-
gnosceret, immo se paucis adhuc indigere sciret, si saltim
verum est Dialecticorū illud, immediatorū vnius subla-
tio, alterius penitus est introductio. ¶ Sed dixerit quispi-
am, exacte area expurgata est, ac spinæ quotquot erant
cuulsæ, vepresq; extirpatæ sunt, necnon aliorum rudera
iam eiecta, & si quid asperū fuit hoc plane leuigatum est,
Ita vt iam supædificare, ac nō solum in alienis euertēdis
generosum teipsum ostendere oporteat, sed & quippiam
excogitare idoneū, quod nemo nec Momus ipse, carpere
possit. ¶ Afferro, igitur necesse esse, vt quicunq; historiam
q; optime cōscribere aggredit, hæc duo potissimū secum
tanq; peculiaria afferat, prudentiā scilicet ciuilem, dicen-
diq; facultatem. Atqui peritiā nullo pacto addisci potest
vtpote, quæ naturæ tantū munus existat, Eloquēdi vero
virtus, exercitatiōe multa, labore assiduo, veterūq; imita-
tione acquiri solet. Cæterum sunt hæc citra artificiū, neq;
me cōsultore indigent. Etenī reddere ingeniosos, ac præ-

ter naturam industrios, hic noster libellus promittit mi-
 nime. Siquidem multo precio, immo potius vniuerso di-
 gnus esset, si transformare, tamq; decora tribuere posset.
 Etenim esset hoc plumbum in aurum, seu stannum mutare in
 argentum, ex Cononeue Titormon, siue ex Leotrophide
 reddere Milonem. Quandoquidem artificii ac consilii vti-
 litas, minime ad fabricam eorum quae componunt, sed poti-
 us ad commodum illorum usum spectare deprahendit. Per-
 inde ac si Iccus, vel Herodizes, seu Theon, siue alius quis-
 piam exercendi magister, tibi polliceat, si perdicas ei in
 custodia traditus fuerit, Et si nouercae suae sit amator, ideo-
 q; macie confectus, (non Anthiochium Seleuci filium Stra-
 tonicenq; illam dico) in Olympicis victorem, Theageniq;
 Thasio, seu Polydamanti Scotusaeo, certamine pareipsum
 redditurum. Ceterum si materia tradita, ad gymnastices per-
 ceptionem habilis erit, longe praestantior cum arte copare-
 bit. Absit igitur a nobis tam odiosa promissio, ut arte rem
 adeo difficilem & arduam, praestare posse affirmemus. Non
 enim quemlibet suscipientes, hunc illico historicum nos red-
 dituros asserimus, sed industria naturali praedito, & egre-
 gie in dicendi facultate exercitato, vias quasdam rectas
 ostensuros nos pollicemur. Quibus si usus fuerit (dummodo
 talis extiterit) citius & facilius ad metam usq; pergere valeat,
 ¶ Atqui ne censeas, ingeniosum arte & disciplina, in iis quae
 ignorat, haud indigere, Alioquin & si quis Cithara pulsa-
 re, seu tibiis modulari non didicisset, cuncta tamen recte
 noscigaret, sed quoniam haud didicit, nil horum callet, Cum ve-
 ro illi quispiam praemonstrauerit, facile percipiet, & a seipso
 recte deinceps tractabit. ¶ Nunc itaq; talis nobis tradatur disci-
 pulus quispiam, Intelligendo ac dicendo, non ingenerosus,

Ex Athle-
 ta imbelli
 reddere for-
 tem.

Nomina
 Magistro-
 rum.

Imbellis
 mordet
 Perdicam
 quendam
 nouercae
 suae amato-
 rem.

Historia
 nota apud
 Vale. maxi-
 mum & Iusti-
 num.

Nomina
 Athletarum
 quorum seri-
 em pausa-
 nias in secundo
 Eleorum
 ponit.

Ingeniosi.
 quoque arte
 indigeat
 Qualem
 optet disci-
 pulum.

Exptus sit
Historio-
graphus.

Conditio-
nes Histo-
riographi.

Philippus
Macedo.

Cliti Cæ-
des ab Ale-
xandro in
cōuiuio p-
petrata.

Cleonis
mentionē
Thucydis
des facit.

Quæ om-
nia Thucy-
dides scri-
psit.

sed perspicax, & qui rebus sibi demandatis recte uti no-
scat, Cui magnanimitas militaris, sed ciuilitati cōiuncta,
necnon imperandi peritia, contigerit. Et (per Iouem) qui
aliquādo in castris quoque fuerit, militesque se exercitantes,
ac in ordines explicatos viderit, arma & machinas noue-
rit, ac quid in cornibus, quid ve in fronte prouidendum sit
calleat, quo pacto agmina, quemadmodum & unde equi-
tes educendi, circūducendique sint. Et penitus haud ex illis
existat, qui nunquam e domo pedem protulerint, & qui non
temere nunciantibus fidem adhibeat, maxime vero præ-
cunctis animi sit liberi, neminem timeat, nihil speret, alio-
quin prauis similis erit iudicibus, qui seu in gratiam, siue
in odium sub mercede iudicant. Atqui nec curæ sit illi, neque
Philippus ab Astero Amphipolitano sagittario in Olin-
thi obsidione exoculatus, sed talis qualis erat ostendatur
neque Alexander tristabitur, si Cliti cædes in cōuiuio cru-
deliter perpetrata, manifeste describat. Nec Cleonem ipsum
timebit, quous magnope in contionibus sit potens, sugge-
stumque obtineat, quo minus dicat, perniciosum ac furiosum
hominem illum fuisse. Neque vniuersa Atheniensium respub-
licæ referet, si Clades in Sicilia accepta, Demosthenis capti-
uitas, ac Niciæ obitus narretur. Quēadmodumque siti affe-
cti extiterint, qualem aquam biberint, quo pactoque multi
in potu depræhensi, cæsi fuerint, Ipse etenim (quod & iustissi-
mum est) a nemine, qui mentis est compos, esse in culpa
existimabit, si infelicititer aut stulte acta, ut gesta sunt ex-
plicabit, Non enim factor, sed rerum illarum erit cōmemora-
tor. Ideo nec ille, cum nauali decertabunt prælio, eos sub-
merget, nec si in fugam vertentur persequetur, nisi ut indecorum
subsequatur optare velit. Quandoquidem si tacendo ad-

uerſa, vel cōtrarium ſcribendo, res male geſtas corrigere
liceret, facile Thucydides quoq; vno prætenui calamo,
murum apud Epipolas euertere, Hermocratis triremem
ſubmergere, deteſtandumq; illum Gilippum vias inter
munientem ac circūuallantē, tranſſigere valuiffet, & tan-
dem Syracuſanos in Lythotomias conicere Athenieſes
vero, cū priſtina Alciabiadis ſpe victoriæ, Siciliam & Ita-
liam circumnauigātes fingere potuiſſet. Cæterū, vt arbi-
tror, neq; Clotho reſ geſtas obliterabit, neq; Atropos in-
uertet. ¶ Idcirco vnū ac præcipuum ſcriptoris eſt opus, vt
quēadmodū cūcta acta ſint, ita fideliter ea enarret: iſtud
vero præſtare minime poterit, quādiu Xerſis ſit medicus
illumq; reueret, vel ſperet veſtem purpureā, ſeu torquē
auream, aut equum niſæum, laudis in hiſtoria deſcriptæ
mercedē ſe accepturū. Atqui nō ita faciet Xenophon, ſcri-
ptor iuſtus, neq; Thucydides, q; etſi nonnullos priuatim
oderat; longe tamē honeſtius duxit, veritatē vtilitatemq;
publicā, inimiciciis añſerre priuatis. Itidē ſi quēpiā amat
nō tamē erranti parcat, Nam (vt dicebam) vnū hoc hiſto-
riæ conuenit, vt qui illam ſcribere aggredit, ſoli ſacrificet
veritati, reliq; vero cūcta negligat. ¶ Eſt inſup penitus cu-
bitus vnus, ac menſura diligēs, vt quis nō ſolum ad illos
qui nūc audiūt, ſed ad eos quoq; qui ſcripta in poſterum
manibus verſaturi ſunt, reſpiciat; q; ſi quis temporis præ-
ſenti tantū modo obſequi conat, adulatoriæ eſſe factiōis
merito reputabit, quos hiſtoria pridem, conſeſtimq; ſub
initiuū auerſata eſt, haud ſecus, ac comandi artem gymna-
ſtica. Proinde Allexandri dictum illud celebrant, Quam
cuperē Oneliſrates, inquit, cum deſunctus eſſem, admo-
dicū tēpus reuiuſcere, vt cognocerē quo animo ſcripta

Pars muri
Syracuſani.
Ducis Sy-
racuſani.
Lacedæmo-
niū qui in
auxiliū Sy-
racuſanorū
miſſus ē
Vbi lapi-
des effodi-
untur.
Qui bellū
Athenienſi-
bus cōtra
Siculos
ſuaſit.
Thucydis
diſcripta.
Fidelis ſit
hiſtoria
graphus.
Notat hic
Gteſiā Cni-
dium.
Ab vrbe
Mediæ.
Verus ſit
hiſtorio-
graphus.
Ad æuum
futurū ſcri-
ptor reſpi-
ciat.
Ars exerci-
tandi orna-
tū reſpuit.
Verba Ale-
xandri.

Onesicra
tes histori
am scripsit
Alexandri
quem inter
cetera.
Strabo li
bro quinto
adulatio
& falsita
tis insimu
lat.
Homerus
de Achille
Qualem
optet scri
ptorem.
Aristopha
nes re suo
nominet
vocabulo.
Laus Thu
cydidis.
Scribendi
legem tulit.

Thucydi
des utilita
tem historie
finem esse di
cit.
Nunc de Sti
lo agit.
Polybium
notat.

hæc posteris lecturi essent, minime enim mireris, si nunc illa laudant & amplectuntur, Etenim haud minuta quadam inescantione ista, unusquisque beneuolentiam nostram expiscaturum se sperat. ¶ Idcirco Homero nonnulli, etsi fabulose multa de Achille retulerit, fidem tamen adhibere solent, hoc uno ad veritatis demonstrationem utentes argumento, quod non de uiuo, sed iam vita functo scripserit, haud enim cuius rei gratia mentiri debuisset, inueniunt. ¶ Talis igitur mihi scriptor existat, intrepidus, incorruptus, ingenuus, liberae linguae ac veritatis amicus, quique (ut Comicus inquit) ficus ficus scapham vero scapham nominet, non liuori, non amicitiae indulgeat, nemini parcat, nullius ducat misericordia, nullo corripatur pudore, non animo flectatur, iustus sit iudex, omnibus beniuolus, usque adeo, ut ne quid alteri plus iusto tribuat, peregrinus in libris, sine ciuitate, suis uiues legibus, rege carens, haud considerans, an illud seu aliud conueniat, sed quid factum sit enarret. ¶ Admodum igitur recte Thucydides sancit, virtutemque historicam ac vitium se creuit, cum vidisset ingenti esse admirationi Herodotum adeo, ut libri eius Musarum nominibus appellari meruerit, quos suppellectilem potius esse dicit ad perpetuam scribendi normam, quam in praesens certamen, nec fabulositatem amplecti, sed veritatem rerum gestarum posteris relinquere, decere asserit, utilitatisque rationem assignat, quam prudentes quisque finem esse historiae censere debet, scilicet, si quando iterum similia acciderint, ut homines (inquit) ad praescripta respicere, sicque rebus publicis bene uti valeant. Igitur qui mentem talem sortitus sit, mihi scriptor obtingat. ¶ Quantum vero ad stilum, vimque pertinet elocutionis, haud vehementer illa & aspera, nec non piodis frequentia, argumentationibusque

contorta, reliquave Rhetoricæ acrimonia, nimis argute
 scripta sua inchinet, sed sedatius incedat. ¶ Sententiæ ve- Tractat de
sententiis.
 ro sint ordinatæ, densa, & sibi instantes. At dictio sit aper- Dicendi
modus.
 ta & civilis, & quæ insigniter materiam ppositâ ostendere
 valeat. Quæadmodum enim loquendi libertatē ac veritatem
 scriptoris menti, Scopum cōstituimus. Ita & eloquutioni
 ipsius, vnus ac potissimus est scopus, aperte demonstra-
 re, ac dilucide res gestas enarrare, nō verbis abstrusis, ex-
 orbitantibusve, neq; plebeis illis ac cauponariis, sed vt
 multi intelligāt, eruditi vero laudent. ¶ Oratio præterea Oratio fi-
guris care-
at crebris.
 figuris ornetur nō molestis, maxime vero in affectatis, ac
 minime ambiciosis. Alioqui iuri opipare nimis condito, Sententiæ
ad gravita-
tē poeticā.
accedant.
 similis reddetur sermo, ¶ Sententiæ vero, ad magnificam
 illam poeticā & elatam accedant gravitatē, de qua obiter
 participet, præcipue cum ordinibus structis, infesto mar- Lucianus
hic obser-
uat quæ p-
cipit.
 te, naualivē configit certamine. Opus enim tum erit poeti-
 co aliquo vento, qui classem secūdo impellat flatu, quiq;
 in altū, summasq; p vndas naues puehat. At stilus inte-
 rim p terrā incedat, verūtamē sublimitati ac venustati re-
 rum enarrandarū adaptando se extollat, & quoad fieri po-
 terit, assimilet, non peregrinabundus, neq; intempestiuæ
 debacchabundus. Prælicenter etenim euagari, & in poeti-
 cū furorē præcipitari, periculū est maximū. Idcirco præ-
 cipue sunt tum habenæ moderandæ, ac cohibendæ, cum
 haud obscurum sit, ex insolentia nimia, morbū non exi-
 guum generari. longe igit satius erit, vt cū mēs equo ve-
 hatur, eloquutio pedestris, appræhēsa sella, ne ab impe- Cōpatio.
Structura
verborum.
 tus derelinquat vehementia, cursu subsequat, ¶ Atqui
 verborū structura vtendum est media & tpata, nō nimis
 remota & circumducta, Asperū etenim, neq; muneris fer-

Ordo rerū

Ve prisci
annales &

Si enē hi
storia.

Sumptum
ex Illiade

libro xiiii.

Illius emu
latione.

Illustris q
piam Thu
cydidis ex
pemplo.

Egregie
docet.

Nulli oc
casioni de
sit.

me (vt a multis fit) copulata, hoc nāq; culpabile est, illud
vero audiētibus insuaue. ¶ Caterum res ipsa nō sunt vt
fors tulit cōponenda, sed laboriose & anxie eadem sapi
us recensere oportet, & maxime quidē praesentē & intro
spicientē. Sin minus, saltem eos imitari, q; fideliter res ge
stas enarrant, quosve suspicari q; valeat, quā minime vel
ad gratiā, vel ad odiū addere, vel demere. Inde etenī cō
iectura initiū sumet, verisimiliora scriptorē illū cōposuis
se. ¶ Postq; vero cuncta seu pluriā collecta fuerint, primo
ex eis cōmentaria quādā cōtexat, ac in corpus rude & in
forme redigat. Deinde ordinē adhibeat, cultū inserat, sti
lum ornet, aptet & concinnet, penitusq; tum Homérico si
milis sit Ioui, iam Thracū equestriū terrā spectanti, iam
vero Mysorū, pariter & ipse quae sunt Romanorū sepe
ratim inspiciat, nobisq; significet, qualia videant sibi ab
excelso cōtemplanti. Dehinc Persarū quoq; Inde vtrāq;
cōsyderet partē, num manus sint cōserturi, cūq; acies iam
instruunt nō ad partē vnā respiciat, neq; equitē vnū, seu
peditē, nisi Brasidas q; pfiliat, seu Demosthenes munitio
nes incidat, Primū duces intueat, & si qd praeceperint,
num milites audierint, quo modo, qua rōne, quove consi
lio illos collocarit, ex ordine referat. ¶ Postq; vero cōgressi
fuerint, cōe sit spectaculū, & quae gerunt tanq; in libra tū
expendat, vnaq; psequat, & vna fugiat, hisq; oib; men
sura adhibeat, haud ad facietatē tū. nec insolēter, neq; iu
ueniliter, sed facile cūcta absoluat, sistēs illic vbi hēc, ad
illa (si res vrget) transeat, inde reuertat, solutus, cū illa vo
cauerint, ad oīaq; festinet, & quantū possibile erit, vno ac
eodē tpe singula ptractet, ab Armeniaq; in Mediā trans
uolet, inde eodē impetu in Hiberiā ppat, postea in Italia
am, ita vt nullū tempus intermittat. Maxime vero specu

lo illini, lucido, & exacto centro, silem representet mentē
 Siquidē q̄les rerū imagies suscepit, tales quoq; illas red-
 det/ distortū vero seu decoloratū, a lteriusve formæ nihil, Qui ex
musca faci
unt Elephā
tem.
 nō enī Rhetorum more scribit, sed vt exponenda sunt, ita
 enarrant, iam enī sunt gesta/ Sic aut ordinare & dicere
 oportet, vt nō quarendū sit illis, qd dicāt, sed qualiter di-
 cant. ¶ Proinde penitus arbitrandū est, historiæ scriptorē
 Phidiæ seu Praxiteli, aut Alcameni, vel alii illorū cui piā
 silem esse oportere/ Etenī neq; illi aurum, seu argentū, vel
 ebur, aliamue materiā faciebāt, sed eā iā existentē, Elæi,
 aut Athenienses, aut Argini, erogātes, antea disposuerāt;
 Illi vero dumtaxat formabant & secabant ebur, inde po-
 liebant, glutinabāt, cōcinnabāt, ac flosculorū instar auro
 inspergebāt, Siquidem illud ars eorū erat, vt affabre ma-
 teriā adaptarēt/ Tale igit̃ historici opus erit, vt res orna-
 te disponat, ac p virili eas q̄ euidentissime representet/
 Cū vero auscultator, quæ dicunt, subinde se cernere arbi-
 tratur, Interimq; laudibus psequit̃, iam tū exacte labor-
 ratū est, debitamq; laudē in ope historico cōsequutus est
 Phidias. ¶ Cūq; pata sunt iam oīa, absq; procemio q̄sq;
 ordiat, vtpote, cum res, vt qd præmittāt nō admodū vr-
 get/ Eandē tū vim habente principio vtať, quo manifeste
 indicet, quib9 de reb9 sit dicturus/ Cum vero procemiū
 facit a rebus duab9 tantū, nō a tribus (vt rhetores facere
 solent) inchoet/ Nam quicqd ad beneuolētiā attinet, præ-
 termittat/ Audientesq; tantummodo attentos seu dociles
 reddat/ Id fiet, si ostendet, qd de rebus magnis, vel neccsa-
 riis, seu domesticis aut vtilibus verba sit factururus/ Intelle-
 ctu vero facilia, luculentaq; sequētia efficiet, si causas ex
 ordie exposuerit, rerūq; gestarū capita cōmode distinxerit

Nominat
 Phidiā p
 pter exce
 lentiam.
 Quō histo
 ria sit icho
 anda.

Attenti
 quō fiant.
 Dociles
 quomodo

Herodoti exordium. Talibus vsi sunt procemiis scriptorū excellentissimi. Herodotus quidem, ne facta temporis lapsu deleant, cum magna sint & miranda, victoriasq; Græcorum calamitatesq; ostendant Barbarorū. Thucydides vero, & ipse sperans bellum illud fore memorabilius, ac superiorib⁹ maius, quādoquidem calamitates maximæ in illud incidere-
 rint. ¶ Procemii vero magnitudo, pportione sua rebus recte cōueniat, seu plongatione, siue abbreviatione, ab illoq; ad narrationē contextilis ac ductilis sit transitio. Reliquum enī historiæ corpus, reueta nil aliud, q̃ perpetua est narratio. Quapropter virtutibus illustres ppriis, leuiter ac plane pcedendo, æqualiter tamē, ne pmineat, ne ue deprimat. Dehinc manifeste dicendi exornet elegantiā, parata (vt dixi) ac rerū gestarum cōnexionē decorata. Sic enī cuncta absoluta ac perfecta reddet. ¶ Cumq; in principio satis elaboratū fuerit, introducat secūdū, priorī cohærens, & cathenæ instar cōplicatum, ne historiæ corpus truncū remaneat, ne narrationes sint q̃ plurimæ, ac inuicē cōfusæ, sed semp primū secūdo, nō solū sit vicinū, verū & coniunctū, ac magnopere pmixtū. ¶ Celeritas vero oīm maxie est vtilis, præcipue vero vbi inopia narrādorū impedimento nō fuerit. Hanc autē nō tam a vocabulis seu verbis, q̃ a rebus ipsis sumere oportet. Dico autē si exigua ac minus necessaria transcurras, magna q; sufficienter enarres. Immo vero plurima omittas. Haud enī cum amicos conuiuio acceperis, omnia q; parata fuerint, Propterea in mediis bellariis, & alitibus, totq; ollis ac
 Piscis vilis apri, necnon leporibus, & suminibus, Saperdem apposimus qui nes, vel fabas, etiam si tale quid coctum fuerit. Siquidē
 & Coracius. viliora illa negliges. Maxime vero in montiū, mœnium, nus.

& fluminum descriptione, temperandū est, ne insolenter
 vim verborū ostentare, historiamq; prætermittendo, rem
 tuam agere videaris. Sed vtilitatis & claritatis gratia pa-
 rumperdelibando transibis, viscum in hac re, omnemq;
 escam talem euitās. Quēadmodum & Homerū magna-
 nimiter facere cernis, quāuis enī poeta existat, Tantalū
 tamen, Ixionē, Ticyūq; ac reliquos cursim præterit. Qd
 si Parthenius, vel Euphorion, seu Callimachus dixisset,
 quotnam putas carminibus, aquā ad Tantalī labia vsq;
 perduxisset? Dein quot Ixionē circumrotasset? Quūmo,
 Thucydides ipse, paucis, in tali dicendi genere vsus est.
 Considera etenī, q̄ subito absistat, cum machinā, seu ob-
 sidionis figurā necessariam & vtilem describit, vel etiam
 vbi ciuitatum situm, aut Syracusanorū portum ostendit.
 Atquī cum pestem enarrat, q̄uis prolixus esse videat, si
 tamē res exactius cōsyderaueris, sic ipsius celeritatem co-
 gnosces, nam a rerum gestarū copia, q̄uis fugiēs, tantum
 nō obruitur. ¶ Cum vero aliquando orantē quempiā in-
 troducere oportebit, præcipue psonæ cōgruētia, rei q; pe-
 culiaria dicantur, ac ea q̄ manifestissime, pmissum est ta-
 men aliquā rhetoricare, eloquētiaq; vim palam ostendere.
 At laudes ac vituperatiōes admodū sint parcæ, accōsyde-
 rata, omniq; careant calumnia. Et quoniā extra forū ver-
 santur, demonstratiuæ, acceleratæ, ac minime intempesti-
 uæ existāt. ¶ Si secus fiet, cum Theopompo merito quis
 culpabitur, odiose plurimos accusanti, & hac in re adeo
 imorātī, vt poti⁹ accusare, q̄ res gestas enarrare videat.
 ¶ Porro, si fabula quæpiam inciderit, exponēda quidem
 erit, nō tamē omnino cōfirmāda, sed in medium ponēda,
 quatenus vnusquisq; de illa suo pte arbitrio conicere va-

Eloquenti
 am tuam.

In Odyssee
 libro xi.

Thucydis
 dis brevis
 dicendo.

De Cōcio-
 nibus nūc
 verba facit
 Nōnunq;
 in historia
 eloquentie
 vires osten-
 dere licet.

Theopom-
 pus arguit
 q̄ i Philip-
 pi amicos
 acriter iue-
 ctus est.

Quō fabu-
 la scribēda

Potius fu-
tura q; præ-
sens histo-
riæ fama
querenda.

Strabo li.
xvii. & Pli-
nius libro
xxxv. me-
minit.
Paretonia
Ciuitas iu-
xta Alexā-
driam quā
& Ammo-
niam vo-
cant Au-
chor Ste-
phanus.
Ptolomei
Philadel-
phi.
Hæc erat
inscriptio.

Frustra
Drogenis
instar.

leat, fides vero tua min⁹ periclitabitur, si ad neutrum in-
clinator eris. ¶ In summa huius mihi memor esto, sapi-
us illud idem refero, vt nō solum ad præsens respiciendo
scribas, quo nunc existentes te laudibus psequant & ho-
norent. Sed ad vniuersum æuum cōiectando, ad post fu-
tuos potius elabores, ac ab illis mercedem scripturarum
tuarū exoptules, vt de te dici queat, vir ille ingenuus, lo-
quendiq; libertate plenus erat, nil adulatoriū, neq; serui-
le protulit, sed cunctis in rebus solam veritatē amplexus
est. Id si qs sapit, præsenti ac tam momētaneæ spei vniuer-
sæ, anteponet, ¶ Cernis ne quid Cnidius ille Architectus
fecerit: cū turrin pulcherrimā, & omniū maximā in Pha-
ro Aegipti fabricaret, vnde p̄ imensum Pelagi spacium,
nocturna nauigantibus ostenderent lumina, ne in Pare-
toniā inciderent, periculosissimā (vt aiunt) ac vnde nullū
pateret effugium. Construens igitur molem, clam in mu-
ri ipsius lapide, suum incidit nomē, cūq; id calce oblinis-
set ac abscondisset, nomen tum regnātis sup̄ inscripsit, cō-
siderans (id quod accidit) vt haud multo post, litteræ cū
æctorio simul opere deciderēt, atq; appareret, Sostrates
Dexiphanis Cnidius diis salutaribus pronauigantibus.
Ita ille nō ad seculum suū, nec vitā prospiciebat breuissi-
mam, sed ad æternitatē, ac tēpus præsens. Quādiu enī tur-
ris illa stabit, tamdiu & ars ipsius pmanebit. Taliter ita-
q; historiā quoq; cum veritate potius ad spem futurā, q̄
cum adulatione ad oblectationē eorum qui nūc laudant
conscribere oportet. Hæc tibi regula & amussis historiæ
iustæ, qua si qui metiri voluerint, bene erit, ac in vsum de-
centem a nobis scriptum est, Sin minus dolium circūuo-
lutum est in Cranio.

REVERENDO AC LONGE PRAESTAN-
ti viro Domino Iacobo de Bannissis, Cæsarea Maie-
statis a cōsiliis & secretis Decano Tridentino dignissi-
mo Bilibaldus Pyrckheymer S P D.

¶ Ab Imperiali aula, quæ tum i Oeni celebrabat̃ ponte
te insalutato, vir Clarissime, abire coactus sum, quoniã il-
lustrum Bauariæ ducum controuersia, ob quam a Re-
pub: nostra, illac legatus eram, iam finē sortita esset, tuq;
Maiestatem Cæsareā, confestim ad Caprearum venatio-
nem, in saltus auios, præruptaq; mōtium cacumina per-
gentē, insecutus fuisses. Domū interim regressus, Lucia-
ni Samosatensis illius, Salsi ac omniū facetissimi, cōmen-
tarium de struenda historia, e græco in latinū (etsi tot ne-
gotiis onustus) verti. In quo, nō solum scriptorū ineptias
vt assolet, vafre præstringit, ac mordendo irridet, Sed &
graphice, quo pacto historia sit texenda, præter cōsuetu-
dinem instruit. Illum igitur Cæsaream maiestatem, tanq;
maioris vt nosti, moliminis præcursorē, adire iussi, addi-
to mādato, vt te imprimis cōueniret, pariterq;, neglectū
officiū meū suppleret, ac Critolai lance se expendens
dum, seu mauis Aristarchi obelis transfigendum, exhibe-
ret, haud ignarus, me fusam illam ac vberrimā græce lin-
guæ elegantia, orationisq; agmen rotundum, ac modulo
numerosū venustū, nequaquā repræsentasse. quis enī præ-
stare id valeret? Vtrum vero tumultuaria, & nocturna in-
terprætatiōe ista, a rebusq; forensibus, & seuerioribus le-
gum studiis suffuratis lucubratiunculis, præciū opere fe-
cerim, seu doctis fatissacerim auribus, ex tuo ac aliorum
eruditorum pendeat iudicio. Quapropter, ne mei labas

D iiii

ris amore, censuræ perq̃ emunctæ, celeberrimū Diui Se-
baldi Præpositum Melchiorem Pfintzing, cōterraneum
meum, Sebastianū Sperantium Præpositum Brixensem
dignissimū, Ioannem Stabiū Mathematicū & Historio-
graphum insignem, adhibebis/ quos omnes honoris ac
eruditionis gratia apello/ vt cum tecū hæc musarū cater-
ua/ scriptis meis album adiecerit calculum, tum demum,
Imperatoriam Maiestatem, religiose adorādi, vestra cō-
mendatione, Luciano meo licētia cōcedat/ Proinde, q̃ ti-
bi homini in rebus tam arduis occupatissimo, subciliua
hæc nugalia, subcisiuis horis examinanda offero, haud
(sat scio) moleste feres, quandoquidē, cum sis eiusdē Mus-
sæ vir, studia hæc leuiora, tanq̃ oblectamenta quædam,
haud penitus aspernaris, Sed animi laxandi gratia (vt
& mihi euenire solet) ad suauia & blanda hæc ocia, potius
q̃ negocia, sapissime diuertis/ Boni igitur cōsules, &
vt tua est humanitas benigne excipies, quæ tibi iam sine-
cero & candido offero animo/ Incertus plus te suspiciam,
amemve/ Non solum quoniā inter primores polleas au-
licos, seu q̃ auctoritate, & gratia, plurimū apud Maiesta-
tem præstes Cæsaream/ Verum etiā quoniā rerū pruden-
tia, animi p̃bitate, eruditione singulari, vsu, & experien-
tia, opido q̃ inter cūctos excellas homines/ adeo, vt ma-
ter natura, nō nouerca, tot virtutibus te nō solum ornasse
sed potius cumulasse videatur/ Veruntamē ne nil mode-
stix tuæ tribuisse videar, facius fortassis erit stilo tempe-
rare, q̃ parum digna de te in mediū proferre/ Vela igit̃
cōtraham, obseruantissime ac iucundissime mi Bannissi,
laudesq̃ tuas innumeras, longe meliorib⁹ olim celebra-
das, iam reseruo/ Interim mei memor vale, ac Xenophon

tis de rebus Græcis libros septem, in latinum a me ver-
sos, si saltem præ nimis occupationibus breui recogno-
scere licebit, tantum nō in manibus habere existima. Nur-
embergæ Kal. Decēbris Anno humanæ salutis instau-
ratione M, D, XIII.

Finit Lucianus de ratione conscribendæ
historiæ, ex Græco in latinū tradu-
ctus, Impræssus Nurember-
gæ per Fridericum
Peypus Anno
M, D, XV.

REGNANTE IMPERATORE MAXIMILI-
ANO P, P, SEMPER AVGVSTO,